

35. møde.

Onsdag den 5. december kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.

Medlem af folketinget Haunstrup Clemensen har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter ministeren at fratage forsvarrets funktionærorganisationer den hidtidige forhandlingsret med henblik på overdragelse til Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i dag.

Medlem af folketinget Hagen Hagensen har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil finansministeren foranledige fremsat forslag til ændring af ligningsloven, således at børn, der er sambeskattet med en af forældrene, indkomstskattefrit kan indtjene et mindre beløb årligt — f. eks. 1.000 kr. — ved arbejde for fremmede eller ved anden af forældrenes indtjening uafhængig indkomst.“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i dag.

Fra faglige og andre sammenslutninger samt fra private personer er modtaget en række henvendelser angående udenrigs- og forsvarspolitiske spørgsmål, økonomiske forhold samt sociale og beskæftigelsesmæssige problemer, herunder forhold vedrørende danske skibes bemanning. De pågældende henvendelser er fremlagt til gennemsyn for medlemmerne i læseværelset.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om indfødsrets meddelelse.

Nærværende lovforslag er udarbejdet efter samme retningslinjer som de senest vedtagne indfødsretslove; forslaget omfatter 219 personer, der søger dansk indfødsret ved naturalisation. Der er ikke fremkommet ansøgninger fra personer, der på grund af bestemmelserne i lov nr. 379 af 12. juli 1946 har været udelukket fra automatisk at erhverve dansk indfødsret, om at blive stillet, som om 1946-loven ikke havde eksisteret for deres vedkommende.

I øvrigt kan jeg oplyse, at der ved den tidligere i dette folketingsår gennemførte lov om indfødsrets meddelelse er meddelt indfødsret til 233 personer og ved de i folketingsåret 1961-62 gennemførte love er meddelt indfødsret til i alt 760 personer.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje folketings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *From* til forsvarsministeren:

„Kan forsvarsministeren oplyse, når de bestillingstillæg til militære tjenestemænd, som er forudsat i lønningsloven og lov om normering og klassificering af stats-tjenestemandstillinger, kan komme til udbetaling?“

From: Baggrunden for mit spørgsmål er de bestemmelser om bestillingstillæg for forsvarrets personel, der er fastsat i lønningsloven og i lov om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger af 30. marts 1962.

I den gamle lov af 1958 om klassificering bestod der den skævhed, at en antalsbegrænsning medførte, at visse personer ikke kunne komme i betragtning, og i en kommissionsbetænkning foresloges det da også, at dette blev rettet.

Jeg vil også gerne anføre, at det i bemærkningerne til selve lovforslaget blev tilkend-

[From.]

givet, at der også vil kunne ydes bestillingstillæg til officerer af specialgruppen, der har en speciel teknisk uddannelse, og som virker som ledere af særlig store arbejdsområder, og at personel, der har opnået det gamle bestillingstillæg, uden videre får dette konverteret til de nye regler.

Jeg har gjort mig bekendt med, at indstillingen om bestillingstillæg efter de nye regler må være indgået til forsvarsministeriet i maj måned i år, og da de personer, der berøres heraf, endnu ikke har hørt noget til sagens videre behandling, synes jeg, at den nye forsvarsminister passende kunne oplyse os om, hvornår beløbene kan komme til udbetaling.

Jeg indrømmer gerne, at forholdene skal undersøges ordentligt, og der er derfor ingen egentlig kritik i mit spørgsmål, men de personer, det drejer sig om, har jo dog et rimeligt krav på at få at vide, hvor de står. Det eneste, jeg kunne kritisere, er, at bestillingstillæggene til de højeste grader, fra 26. lønningsklasse og opefter, hvorom der blev indstillet omtrent samtidig, og som endda skulle behandles i lønningrådet, er udbetalt efter skrivelse fra forsvarsministeriet den 5. november i år. Det har måske også sin rimelige forklaring, men det kunne interessere mig at høre forsvarsministerens kommentar hertil.

Forsvarsministeren (Victor Gram): Indledningsvis vil jeg, som spørgsmålet er stillet, gerne sige, at bestillingstillæg til militære tjenestemænd i 25. og lavere lønningsklasser med grundlag i normerings- og klassificeringsloven siden lovens vedtagelse i 1958 er kommet og fortsat kommer til udbetaling inden for de indtil foråret 1962 gældende rammer.

Som et resultat af arbejdet i udvalget vedrørende ydelser uden for den faste lønning til personel i forsvaret er der foretaget visse ændringer i normerings- og klassificeringsloven — som også det ærede medlem antydede — således at tillæggene dels er forhøjet, dels vil kunne ydes efter mere ensartede retningslinjer, end det hidtil på grund af begrænsning af tillæggenes antal har været muligt. De allerede tildelte bestillingstillæg til personel i 25. og lavere løn-

ningsklasser blev på grundlag heraf konverteret til de nye satser allerede i april 1962.

Samtidig påbegyndtes arbejdet med gennemgang af det meget store antal stillinger i forsvaret, der nødvendigvis måtte vurderes med henblik på tildeling af eventuelle nye bestillingstillæg, ligesom hidtil gældende bestemmelser for ydelse af bestillingstillæg til personel i 26. og højere lønningsklasse blev taget op til revision. Da sidstnævnte gruppe kun omfatter en mindre del af forsvarets samlede personel, der alle bestrider klart definerede arbejdsområder, har det været muligt at afslutte arbejdet med disse bestillingstillæg og udsende bestemmelser herom i november 1962.

For det øvrige personel — og da navnlig det tekniske personel i flyvevåbenet — har sagen stillet sig vanskeligere og bl. a. krævet lange og indgående forhandlinger med de berørte personelorganisationer. Også dette arbejde er nu imidlertid afsluttet, og bestemmelser vedrørende ydelse af bestillingstillæg til personel i stabe og ved skoler vil blive udsendt i dag.

For så vidt angår de øvrige tillæg til teknisk uddannet personel uden for staben og personel, der bestrider særlig store arbejdsområder, vil bestemmelse udgå inden for de nærmeste dage.

From: Jeg har naturligvis kun at takke den højtærede forsvarsminister for det positive svar, og jeg skal blot tilføje, at hvis mit spørgsmål har medvirket til at sætte fart i sagen, kan det kun glæde mig yderligere.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Vagn Bro* til ministeren for Grønland:

„Under henvisning til, at fhv. justitsminister K. K. Steincke i dagbladet Politiken den 28. november om sin stilling som statens repræsentant i Kryolitselskabet Øresunds direktion har udtalt, at han — hvis lønning har udgjort ca. 50.000 kr. — meget vel kunne undværes som direktør, anmodes ministeren om en redegørelse for de principper, hvorefter staten deltager i selskabets ledelse, og for de pligter i forhold til staten, der er pålagt dennes repræsentant.“

Vagn Bro: Det er jo ganske givet, at folketinget ikke skal administrere, men lige så givet er det, at fremkommer der oplysninger, som kan berøre bevillingsmyndighedernes stilling enten nu eller i fremtiden, må man være på vagt.

For halvandet år siden drejede det sig om de ejendommelige forhold i SASs bestyrelse: statens repræsentanters mærkelige tilbageholdenhed med oplysninger om økonomiske forhold til den ansvarlige minister. Folketinget fandt ved alle partiers hjælp frem til den rette ordning, og resultatet blev, om jeg så må sige, konfirmeret af folketingets ombudsmand.

Men det er forbavsende — der dukker stadig nye ejendommeligheder op, nu i Kryolitselskabet Øresund, dette halvt om halvt af staten og private ejede og ledede selskab, hvor tidligere justitsminister K. K. Steincke har siddet som statens repræsentant siden 1939. Forleden chokerede hr. Steincke offentligheden ved at udtale, at hans direktørstilling meget vel kunne undværes.

Idet jeg nu stiller mine spørgsmål til den højtærede minister, skal jeg i anledning af de udtalelser i pressen, som hr. Steincke har fremsat, sige, at jeg agter ikke at angribe eller kontrollere denne vort samfunds ansete revser ud over at gøre opmærksom på, at det må forundre, at han så længe har modtaget et så stort beløb som det, der er nævnt, for et arbejde, der kun i ringere grad har fyldt hans tilværelse. Pensionsbetragtningerne vedrører nemlig ikke denne sag.

I mit spørgsmål anmoder jeg om en redegørelse for 1) de principper, hvorefter staten deltager i selskabets ledelse, 2) de pligter, som disse statens repræsentanter har i forhold til staten. Desuden beder jeg den højtærede minister besvare følgende spørgsmål: 3) tænkes det, at selskabets formål ændres, når kryolitten er opbrugt? Det er vel allerede tilfældet eller vil snart ske. Og som et sidste spørgsmål: 4) har der under den højtærede ministers overvejelser vedrørende selskabets ledelse været tale om en omgruppering af Grønlandsministeriets embedsmænd? Jeg ser i et blad, at den nuværende landshøvding for Grønland, hr. Finn Nielsen, en relativt ung mand, endnu ikke 50 år, efter kun 2 års tjeneste deroppe skal hjem på ferie i et halvt år. Er det, højtærede mi-

nister, rimeligt, at høje embedsmænd bruger stillinger i Grønland — hvor Hans Egede udførte sin store gerning i en hel menneskealder — som en kortvarig gennemfartsstation?

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): I god tid før den fra midten af forrige århundrede stammende koncession med A/S Kryolith Mine og Handels Selskabet udløb i 1930erne, blev der optaget forhandlinger med dette selskab og dets danske aftager, Øresunds kemiske Fabriker i København, om den fremtidige ordning. Resultatet af disse forhandlinger blev en overenskomst af 5. december 1935, hvis hovedpunkter er følgende:

Der blev oprettet et nyt selskab, A/S Kryolitselskabet Øresund, som fik koncession på brydning af den tilbageværende kryolitmængde. I dette selskab fik staten af aktiekapitalen, som er på 15 mill. kr., halvdelen som modydelse for koncessionen, medens de to private selskaber overtog den anden halvdel, svarende til værdien af de eksisterende anlæg i Ivigtut og København. Dog blev der truffet den bestemmelse, at statens andel i udbyttet skulle være godt 50 pct. større end de private aktionærers.

Selskabets bestyrelsesforhold blev ordnet sådan, at staten valgte 5 medlemmer til bestyrelsen, heriblandt formanden, og de private aktionærer 5 medlemmer. Ved stemmelighed skulle formandens stemme ikke være udslagsgivende, således at begge parter for så vidt kan siges at have en vetoet i selskabet. Det forudsattes altså, at man altid kan komme til et fornuftigt resultat ved forhandlinger, hvis der ikke er fuld enighed om et problem.

Angående selskabets direktionsforhold vil jeg gerne med den højtærede formands tilfaldelse citere følgende fra §§ 9 og 10 i overenskomsten af 1935. § 9, stk. 1, lyder:

„Direktionen vælges af bestyrelsen og består af indtil 3 medlemmer, hvoraf 1 som administrerende direktør.“

§ 10, 1. punkt, siger:

„Den første direktion består af 1) den nuværende indehaver af Øresunds kemiske Fabriker med successionsret for hans nuværende stedfortræder som administrerende direktør, 2) et medlem ud-

[Ministeren for Grønland.]

peget af staten samt 3) en af de nuværende direktører i Kryolith Mine og Handels Selskabet.“

Det nævnte medlem af direktionen, som skulle udpeges af staten, blev forhenværende justitsminister K. K. Steincke, som altså, da det nye selskab begyndte sin virksomhed den 1. januar 1940, tiltrådte som direktør i A/S Kryolithselskabet Øresund, og han har bestridt denne post lige siden, dog med en kortere orlov, da han igen blev minister omkring 1950. Regeringen er i øvrigt af den opfattelse, at det, som forholdene ligger, er rimeligt, at hr. Steincke nu trækker sig tilbage, og agter derefter ikke for nærværende at søge den ledigblevne post besat.

Jeg gør udtrykkelig opmærksom på, at en direktør i et aktieselskab er selskabets repræsentant og ikke repræsenterer en bestemt aktionærgruppe, og dette er altså også tilfældet med de 3 direktører i Kryolithselskabet Øresund. Ikke desto mindre er det en kendsgerning, at der her er tale om et selskab, som dels gennem årene har indtjent mange penge, hvoraf størsteparten er kommet statskassen til gode, derigennem det grønlandske samfund til gode, og som tillige på mange andre områder har stor betydning for det grønlandske samfund. Man har derfor, som det fremgår af ordningen af 1935, anset det for betydningsfuldt, at der i dette selskab er en direktør, som særlig er opmærksom på de problemer, som står i forbindelse med disse forhold. Når det ærede medlem hr. Vagn Bro har bedt mig redegøre for de pligter i forhold til staten, der er pålagt denne direktør, kan jeg altså besvare dette med, at det er hans pligt at holde sig i nøje kontakt med selskabets daglige ledelse og bestandig have de omtalte forhold for øje, sådan at de betydelige grønlandske samfundsmæssige interesser, som er forbundet med selskabets virke, til stadighed bliver tilgodeset i fuldt omfang.

Vagn Bro: Jeg kan jo takke den højtærede minister for den tale, han holdt, men kan ikke takke ministeren for de svar, han ikke afgav.

Jeg stillede foruden spørgsmålet om statens repræsentants pligter, som jeg altså har fået besvaret, det spørgsmål: tænkes det, at selskabets formål omdannes, når kryolit-

ten er opbrugt? Desuden rettede jeg et fjerde spørgsmål angående omgrupperingen af Grønlandsministeriets højere embedsmænd og gjorde bl. a. en bemærkning om det meget korte landshøvdingsembedsophold på 2 år, der straks afløstes af en ferie på ½ år.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): De to, jeg kan sige ekstra spørgsmål, som det ærede medlem hr. Vagn Bro har stillet, skal jeg ganske kort besvare.

Der er foreløbig ikke tale om, at kryolitten er opbrugt. Der ligger stadig væk kryolit til mange år i Grønland.

Hvad angår den særlige ferie, som landshøvdingen har i øjeblikket, kan jeg sige herom, at afdelingschef Finn Nielsen blev udnævnt til landshøvding i forsommeren 1960 og rejste til Grønland som formand for landsrådet i juni 1960. Han har siden været deroppe til nu i efteråret, det vil sige i ca. 2½ år, og efter de gældende regler har en tjenestemand i Grønland ret til ½ års permission, ferie, efter 2½ år i Grønland eller et helt år efter 5 år. Der er altså ikke noget unormalt i, at landshøvdingen i vinter er hernede, hvor han i øvrigt også har særlige opgaver.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ninn-Hansen* til landbrugsministeren:

„Vil ministeren foranledige, at offentligheden sikres adgang til at følge den af landbohøjskolens ledelse begærede undersøgelse i en disciplinærsag?“

Ninn-Hansen: Indledningsvis vil jeg gerne bemærke, at jeg deler den højtærede landbrugsministers opfattelse med hensyn til nødvendigheden af en undersøgelse i denne sag. Den anmodning, som højskolens rektor har fremsat om en undersøgelse mod en docent på landbohøjskolen, indeholder så hårde anklager, at også jeg finder den absolut påkrævet.

Den pågældende sag omfatter jo delvis de samme personer, der var inddraget i den landbohøjskolesag, som offentligheden for 7 år siden fulgte med stor opmærksomhed. Jeg skal selvfølgelig helt undlade at tage nogen stilling til, hvem der har ret. Dels kender jeg ingen af de implicerede, dels må

[Ninn-Hansen.]

vi nu alle afvente resultatet af en tilbunds-gående undersøgelse.

Til gengæld lægger jeg megen vægt på, at det bliver en tilbundsgående under-søgelse, at der gives alle i sagen implicerede fair play, og at undersøgelsesformen bliver omgivet med en sådan tillid, at sagen nu afsluttes på en sådan måde, at den uro, der alt for ofte har været om landbohøjskolens virksomhed, nu bringes til ophør. Jeg går ud fra, at den højtærede minister også er enig med mig i disse synspunkter.

De henvendelser, ministeren har mod-taget, viser, at der ikke er fornøden tillid til den undersøgelsesform, der er foreslået. Jeg tror kun, at den fornødne tillid kan til-vebringes, hvis der gives offentligheden fuld adgang til at følge hele sagen, og hvis der gives sikkerhed for, at de sædvanlige garantier for en rigtig retspleje bringes i an-vendelse.

Landbohøjskolens ledelse, der har hen-vendt sig til ministeren med krav om en medarbejders afskedigelse, må først og frem-mest være interesseret i at overbevise hele offentligheden om kravets berettigelse og samtidig klargøre, at der ikke fra nogen side er noget at skjule. Det er jo heller ingen tilfældighed, når vor retspleje nor-malt forudsætter offentlighed ved sagernes behandling. Herved gives der garanti for en virkelig behandling, som ikke senere med rette kan anfægtes. Offentlighedsprin-cippet bør derfor opretholdes og kun så sjældent som muligt fraviges, og det gælder også ved undersøgelsesretten.

Retsplejelovens øvrige garantier er også af betydning for undersøgelser af denne karakter. Jeg skal blot nævne betydningen af vidneansvaret og adskillelsen mellem domsmyndighed og anklagemyndighed. Som bekendt har forhørslederen begge funk-tioner i tjenestemandssager. I en så alvorlig sag som denne bør også disse garantier til-vebringes. Et almindeligt tjenestemands-forhør med udelukkelse af væsentlige rets-plejegarantier og uden pligt til offentlig-gørelse af hele indstillingen er ikke en be-tryggende form for behandling af en så om-fattende sag. Hvis retsplejeloven ikke efter regeringens opfattelse giver passende ad-gang til undersøgelser efter sædvanlige rets-plejepprincipper, håber jeg, at den høje rege-

ring snarest vil tage initiativ til at finde en bedre form end den nu anvendte.

Denne sag er jo desværre ikke den eneste, hvori der har været brug for en tilbunds-gående undersøgelse.

Jeg har bemærket, at Forbundet af Lærere ved de højere Læreanstalter har kritiseret, at tjenestemandslovens forskrifter for ind-ledelse af disciplinære undersøgelser ikke er blevet fulgt i landbohøjskolesagen, og at andre tjenestemandorganisationer synes at have samme opfattelse og kritiserer den an-vendte fremgangsmåde. Dette må jo yder-ligere begrunde, at landbrugsministeren nu søger at finde frem til en form, der ikke kan kritiseres. I øvrigt er kravet om offentlighed rejst fra flere sider.

Dagen efter, at jeg havde anmeldt mit spørgsmål her i tinget, stod der i dagbladet Aktuelt en ledende artikel. Jeg anmoder om formandens tilladelse til at citere slut-ningen af denne artikel:

„Det er vor opfattelse, at det tjener landbohøjskolens renommé bedst, at den-ne sag foregår i fuld offentlighed, og at der med dens udfald ikke efterlades nogen tvivl om rigtigheden af den trufne af-gørelse. Også landbrugsministeriet må være mest interesseret i, at det sker på denne måde. Og hensynet til dr. Wam-berg forhindrer altså ikke en sådan frem-gangsmåde.

Med alle de oplysninger, der nu fore-ligger i sagen, er den ikke tjent med at blive „gemt“ i et lukket tjenestemands-forhør.

Stærke kræfter er i gang for at sikre fuld offentlighed i denne sag. Vi tror, landbrugsministeren gavner sagen, hvis han sikrer denne offentlighed og ude-lukker enhver form for uvished eller mistænkeliggørelse.“

Jeg har intet at føje til disse synspunkter i regeringens hovedorgan.

Landbrugsministeren (Skytte): Skulle jeg besvare det ærede medlems spørgsmål, som det er formet, ganske kort, ville jeg sige ja, men må tilføje: hvis det overhovedet er muligt, hvad jeg håber og tror på. Jeg er tilhænger af offentligheds-princippet og finder, at det altid er betryg-gende, at offentligheden har mulighed for at følge en sags behandling. Imidlertid må

[Landbrugsministeren.]

Jeg jo i min administration følge bestående love, og da landbrugsministeriet fik klagen over en tjenestemand på landbohøjskolen, var min umiddelbare reaktion, at en sådan klage måtte behandles som andre sager af lignende art, og det vil sige efter tjenestemandslovens regler.

Når der sker tjenstlig indberetning til overordnet myndighed om, at en tjenestemand har gjort sig skyldig i tjenstefor-seelse, og der skal indledes disciplinær under-søgelse mod ham, foreskriver tjenestemandslovens § 17 ganske nøjagtig den fremgangsmåde, der skal følges.

Der er en regel i retsplejelovens § 21, der har været påberåbt i denne sag, og som lyder sådan, at

„regeringens ret til at anordne ekstraordinære retter vedbliver indtil videre i sit nuværende omfang, dog at særdomstole med dømmende myndighed ikke kan nedsættes.“

Denne bestemmelse har umiddelbart karakter af en ganske speciel undtagelsesregel, og i landbrugsministeriet har man ikke været i tvivl om, at når folketingsret har vedtaget en lov som tjenestemandsloven, der klart omfatter den tjenestemandssag, hvorom talen er, burde man uden videre følge denne lov, og man havde, allerede før det ærede medlems spørgsmål kom frem, anmodet præsidenten for østre landsret om at udpege en forhørsleder til at tage sig af sagen efter tjenestemandslovens § 17.

I forgårs modtog landbrugsministeriet imidlertid fra Foreningen af videnskabeligt uddannede Tjenestemænd og Forbundet af Lærere ved de højere Lærestalter en indtrængende henstilling om at lade sagen mod dr. Wamberg foregå ved en ekstraordinær ret, idet offentligheden derved ville få adgang til at følge forhørene, hvilket ikke er tilfældet i en almindelig tjenestemandssag. Og i går fik landbrugsministeriet en opringning fra formanden for Danske

Statsembedsmænds Samråd om, at samrådet støttede de nævnte henvendelser.

Under hensyn hertil og til, at sagen efterhånden har fået en stærk omtale i mange blade, og da tillige højskolen er indforstået med, at offentligheden skal have adgang til at følge sagen, vil jeg, hvis der under disse særlige forhold er mulighed for at få anordnet en ekstraordinær ret, søge en sådan ret nedsat. Spørgsmålet om, hvorvidt en ekstraordinær ret skal nedsættes, skal behandles af justitsministeriet. Hvis muligheden foreligger, vil jeg sørge for, at den bliver benyttet for at hindre, at den opfattelse vinder fodfæste, at landbohøjskolen skulle have noget at skjule.

Ninn-Hansen: Jeg har jo al mulig grund til at takke den højtærede landbrugsminister. Vi har samme opfattelse med hensyn til offentlighedsprincippet, og jeg lægger megen vægt på at fremhæve, at vi ønsker at styrke det mest muligt. Med hensyn til den konkrete sag er det jo både ministerens og min opfattelse, at man bør finde den form, der er mest betryggende i denne sag, og det bør ske på en sådan måde, at offentligheden kan få adgang til at følge sagen. Jeg forstår, at den højtærede minister nu vil gå videre med sagen på den måde, at man finder en form, så offentligheden får adgang til at følge den.

Den højtærede minister kom ikke ind på, om han også vil sikre de øvrige retsplejegarantier. Jeg går ud fra, at ministerens bestræbelser også går ud på dette, men vil for en ordens skyld spørge, om ministeren også vil søge at sikre dette.

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg vil gerne bekræfte, at jeg vil søge at sikre de øvrige garantier i retsplejeloven, for jeg synes, det er rigtigt. Det synes jeg det er i alle sager og selvfølgelig ikke mindst i denne sag.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Else-Merete Ross* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Hvorledes stiller ministeren sig til planerne om nedrivning af Lægeforeningens Boliger?“

Else-Merete Ross: Da overborgmester Urban Hansen tiltrådte sit nye embede, udtalte han i et interview, at en af hans hovedbestræbelser ville være at skaffe boliger, boliger, boliger. Med henblik på den store bolignød i København spidsede man øren: nu skulle der ske noget.

For tiden har overborgmesteren planer om at nedrive 546 trods misrøgt dog ikke kondemnerede lejligheder for at skaffe plads til 602 nye lejligheder. Det giver 56 flere lejligheder. Det forekommer mig ikke at være nogen effektiv måde at løse bolig-nøden på. I sandhedens interesse skal det straks siges, at de nye boliger vil blive tidssvarende, og det er Lægeforeningens Boliger ikke.

Allerede i 1960 forelå der fra professor Mogens Koch og hans elever på kunstakademiet en restaureringsplan for Lægeforeningens Boliger, en plan, som ganske vist ville reducere lejlighedernes antal med 166, men til gengæld gøre de resterende 380 lejligheder fuldt tidssvarende i konstruktion og udstyr. Lejlighederne ville blive dyrere, det skal indrømmes, men ikke så dyre som i nybyggeri. Skønt planen er sendt i 2 eksemplarer til overborgmesterembedet, til magistratens afdelinger og til boligkommissionen, har overborgmesteren for nogen tid siden hævdet, at han ikke havde set planen og ikke kendte den, men nok havde hørt om alt det med det kulturelle. I mellemtiden må overborgmesteren have læst ikke så lidt om det kulturelle i aviserne og må vel være klar over, at der fra sagkyndig side er forargelse over, at man ikke søger at bevare de kunstneriske og æstetiske værdier, som skabtes af en af landets største arkitekter, M. G. Bindsbøll, i disse lange, smukke længer, der er samlet til et fint og helstøbt anlæg. I 1959 blev bygningerne endda optaget på bygningsfredningslisten.

Det ville ikke tage lang tid at læse kunstakademiets undersøgelse og finansielle redogørelse igennem; heraf fremgår det, at lejen efter istandsættelse — uanset hvilken af de tre anførte finansieringsformer man ville

benytte — vil kunne ansættes væsentligt lavere end ved tilsvarende nybyggeri.

I torsdags udtalte overborgmesteren, at han ikke anså det for udelukket, at en egnet byggegrund kunne findes i det indre København til et kulturhus. Mon der ikke også i København, f. eks. på Amager, findes grunde, hvorpå der kunne opføres huse tegnet af arkitekt Frits Schlegel? Jeg tror det ganske bestemt. Ønsker man boliger, boliger, boliger, må det være rimeligst først at søge efter ubebyggede grunde, i anden række at bygge nyt i stedet for kondemnerede bygninger og først i sidste række at rive endnu brugbare bygninger ned, huse, som desuden i dette tilfælde giver byen et karakteristisk træk. Det er et trist fremtidsperspektiv, hvis København efterhånden mister sine særprægede kvartaler og bygninger og bliver en ensrettet by i stil med hundredvis af byer verden over.

Jeg kunne forstå det, hvis striden stod om, hvad bygningerne, når de indvendig var blevet moderniseret, skulle bruges til. Akademiet har foreslået dem brugt til pensionistboliger, som byen København har et stort behov for. Professor Viggo Møller-Jensen har foreslået at indrette dem til boliger for unge gifte og ugifte studerende, boliger, der er et enormt behov for. Endelig har magister Langberg foreslået at benytte bygningerne til boliger for gifte og ugifte sygeplejersker, da de ikke ligger langt fra flere store hospitaler. Også det ville være en god plan.

Hvad skal der ske med de mennesker, der bor derude? Ville det ikke være rimeligt at gå gradvis frem og modernisere én længe ad gangen og langsomt indrette boliger, f. eks. for en af de tre før nævnte kategorier af mennesker?

Jeg mener ikke, at fortiden skal sætte bom for fremtidens krav. Men i visse tilfælde vil det være værdifuldt at bevare fortidens ydre og skabe fremtidens indre, og det er der netop mulighed for her.

Når jeg spørger den højtærede minister om hans stilling til nedrivningen af Lægeforeningens Boliger, henvender jeg mig ikke alene til den minister, der varetager kulturelle anliggender og herunder også fredningssager, men til en minister, der er kendt for sine store sociale interesser. Jeg håber derfor, at kulturelle, æstetiske og

[Else-Merete Ross.]

sociale hensyn vil gå op i en højere enhed i den stilling, som ministeren vil tage til spørgsmålet om lægeforeningsboligernes bevarelse eller nedrivning.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): Opførelsen af Lægeforeningens Boliger var i sin tid en fremragende social-humanitær indsats og vil altid blive husket i vor sociale historie. Boligerne er bygget af Bindsbøll og afgjort af arkitektonisk værdi; herom er der ingen uenighed. For datidens fattigfolk har de været et stort gode. Den sociale udvikling er imidlertid accelereret med en sådan kraft, at de ikke boligmæssigt kan opretholdes i deres nuværende tilstand. En hårdt tiltrængt sanering og modernisering vil formentlig nedbringe lejlighedernes antal meget betydeligt.

For få år siden, i 1959, blev bygningerne fredet i klasse B, og året efter anmodede bestyrelsen for Lægeforeningens Boliger, der jo er en selvejende institution, om at få fredningen hævet og dermed adgang til at opføre et moderne socialt boligkompleks i overensstemmelse med fundatsens ånd.

Ifølge loven om bygningsfredning kan en ejer af en fredet ejendom, hvis han ønsker at nedrive denne og ikke opnår det særlige bygningssyns tilladelse hertil, forlange, at det offentlige skal overtage ejendommen. Kan man ikke blive enig om overtagelsessummen, er vejen den, at der forelægges folketinget et forslag til lov om ekspropriation. Vil imidlertid det offentlige ikke overtage ejendommen, kan ejeren trods fredningsklausulen foretage nedrivningen, så snart sagen er endeligt afgjort.

Da vi — hvad jeg er den første til at beklage — endnu ikke råder over en bygningsfredningsfond, må hver eneste sag om bevaring af fredede bygninger forelægges for finansministeriet og folketinget eller dets finansudvalg med henblik på tilvejebringelse af det beløb, der skal betales ejeren i afståelse.

Lægeforeningens Boliger er i ejendoms-skyld sat til 3.900.000 kr. Deres værdi i handel og Wandel er af statens ligningsdirektorat anslået til mellem 7 og 8 mill. kr. En ekspropriationskommission ville uden tvivl fastsætte overtagelsessummen til et sådant beløb, da der jo i henhold til grundloven

skal gives en ejer, der af hensyn til almenvellet må afstå sin ejendom, fuld erstatning.

Opnåelse af en lavere afståelsessum ved forhandling med boligernes bestyrelse kan der bortses fra, dels fordi det er bestyrelsens pligt at varetage institutionens økonomiske interesse, dels fordi det er den, der har fremsat nedrivningsforslaget og fremdeles fastholder det.

Det eneste, kulturministeriet herefter kunne gøre, var at fremsætte et forslag om ekspropriation af boligerne. Dette ville medføre en statsudgift på mindst ovennævnte beløb af 7-8 mill. kr. Dertil kommer, at boligerne måtte restaureres; der foreligger en ombygningsplan, som ville medføre udgifter af mindst samme størrelsesorden som ejendommens erhvervelsessum, tilsammen altså ca. 15 mill. kr. Men lad os se bort fra moderniseringsomkostningerne, der eventuelt kunne afholdes af nye ejere. Det givne er en, i alt fald foreløbig, statsudgift på 7-8 mill. kr.

Med de erfaringer, jeg netop har haft om vanskelighederne ved statsovertagelse af den fredede ejendom Palæet i Frederiksværk, der kostede 190.000 kr., et relativt beskedent beløb, som måtte tilvejebringes uden øjeblikkelige udgifter for statskassen, måtte jeg på forhånd mene, at det ikke var muligt at ændre den stilling, som undervisningsminister Jørgen Jørgensen tog til sagen allerede i juni 1961: at selv om det kunne være nok så ønskeligt, at fredningen opretholdes — ordret citeret med den højtærede formands tilladelse —

„ser man ingen mulighed for, at undervisningsministeriet kan fastholde denne.“ Og det var under gunstigere økonomiske forhold end nu.

Jeg ville med glæde se på, om institutionsbestyrelse var i stand til at ændre sine planer og medvirke til en bevaring af Bindsbølls bygningskompleks, og regeringen har optaget sagen til overvejelse. Igangsættelse af en tilbundsgående sanering, der jo nok kræver, at husene tømmes, eller at nedrivning kan jo efter alt at skønne først ske efter et par års forløb.

Else-Merete Ross: Jeg takker for svaret. Jeg er glad over, at ministeren er enig i, at det i hvert tilfælde ville være af kultur-

[Elsø-Merete Ross.]

historisk interesse, hvis man kunne bevare disse bygninger, og jeg ville ønske, at det synspunkt måtte trænge lidt mere frem, idet det dog er det første eksempel, vi har i Danmark — og måske endda i Europa — på, at fremsynede lægers initiativ har været med til at skabe et socialt boligbyggeri. For 10 år siden drøftede man at rive Nyboder ned, og der var endda projekter om, hvad der skulle ske med Nyboders grund. I dag drømmer ingen om at rive Nyboder ned og bygge højhuse. Jeg håber, at det samme må blive tilfældet for Lægeforeningens Boligers vedkommende. Ved at give foreningens bestyrelse frit slag til nedrivning og bebyggelse af grundene forekommer det mig at Københavns kommune lader sig diktere af kommunalegoistiske interesser i retning af at få bedre skatteydere, og det ligger meget langt fra de sociale og kulturelle hensyn, man burde tage.

Hvis der er tale om, at man formedelst 15 mill. kr. kan restaurere boligerne og f. eks. få 300 lejligheder ud af dem, vil det sige, at hver lejlighed ville komme til at stå i 50.000 kr., og det må i alle tilfælde siges at være billigere, end hvad man kan få nogen anden form for lejlighed til. Jeg håber meget, at det vil være muligt at bevare det ydre og restaurere det indre i Lægeforeningens Boliger.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): Det er jo meget vanskeligt for mig at indgå i en københavnsk kommunaldebate om bevaringen. De argumenter, der her er fremført med væsentlig adresse til Københavns overborgmester, må denne selv ved lejlighed finde et svar til.

Det ærede medlem rejste spørgsmålet, om ikke man kunne lade sygeplejerskerne flytte ind i en saneret form for Lægeforeningens Boliger. Det spørgsmål har været drøftet af det særlige byggeudvalg for rigshospitalet på et møde, der afholdtes den 3. marts 1961, og efter referatet gik behandlingen af dette spørgsmål — med formandens tilladelse citerer jeg — ud på, at

„for så vidt angår Lægeforeningens Boliger, var der blandt de politiske repræsentanter udtalt modvilje mod at opretholde fredningen og ekspropriere ejendommene, og der var heller ikke overvejende stem-

ning for blot at anbefale, at komplekset, hvis det dog skulle blive eksproprieret, blev anvendt til sygeplejerskeboliger.“

De to folketingsmænd, der deltog i udvalgsrådet, var det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen og det ærede medlem hr. Kirkegaard.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Aksel Larsen* til udenrigsministeren:

„Agter regeringen at støtte rekommandation nr. 336 fra Europarådets rådgivende forsamling, hvori der gøres indsigelse mod forslag om en parlamentarisk konference, som for tiden behandles af rådet for OECD?“

Aksel Larsen: Folketingets medlemmer har fået tilstillet rekommandation nr. 336 fra Europarådets rådgivende forsamling. Denne rekommandation beskæftiger sig med et forslag, som for tiden behandles i OECDs råd, om at oprette en særlig parlamentarisk konference bestående af 2-5 parlamentsmedlemmer fra hver medlemsstat til drøftelse af OECDs anliggender. Videre siges der i rekommandationen noget om, at det kan man ikke rigtig lide, og jeg har det indtryk, at man opfatter det som et konkurrerende foretagende til Europarådet, hvis årsag man rekommanderer — hvilket vel vil sige henstiller — til regeringerne, at de skal modsætte sig realiseringen af planerne om at oprette en særskilt parlamentarisk konference under OECD.

Jeg tillader mig at spørge regeringen, om den har taget nogen stilling til denne rekommandation.

Formanden: Den højtærede statsminister vil svare på udenrigsministerens vegne.

Statsministeren (J. O. Krag): Lige siden OEEC blev omdannet til OECD, har man forhandlet og overvejet det spørgsmål, om det var muligt at danne et parlamentarisk organ i forbindelse med OECD. Her har Europarådet haft den opfattelse, at man i stedet for at danne et nyt parlamentarisk organ burde tage sit udgangspunkt i Europarådet og på en eller anden basis supplere med de medlemmer af OECD, der ikke i

[Statsministeren.]

forvejen er repræsenteret i Europarådets rådgivende forsamling, nemlig landene Portugal, Spanien, USA, Canada og Schweiz. Fra OECDs generalsekretærs side har man i juni måned i år stillet et konkurrerende forslag gående ud på, at der skulle dannes et specielt parlamentarisk organ for OECD bestående af 2-5 parlamentarikere. Over for dette har Europarådet nu ved udgangen af september måned i den rekommandation, det ærede medlem nævnte, gentaget sit første forslag i en ny form. Den danske regering har ikke taget nogen endelig stilling til disse problemer, der jo fortsat er underkastet behandling, men vi er tilbøjelige til at mene, at Europarådets opfattelse, som den er kommet til udtryk i den rekommandation, det ærede medlem nævnte, er den mest hensigtsmæssige, og vi håber, de forhandlinger, der nu går videre mellem Europarådet, OECD og forskellige parlamentariske kredse, må ende i en hensigtsmæssig løsning, der ikke ligger alt for langt fra Europarådets opfattelse.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ophævelse af politikasserne [af Poul Møller, Thisted Knudsen m. fl.].

Valgt blev: *K. B. Andersen, Nina Andersen, Kaj Andresen, Holger Eriksen, Andreas Hansen, Otto Mørch, K. Axel Nielsen, Wingsoe, Helge Larsen, Thisted Knudsen, Vagn Bro, Dalsgaard, P. E. Eriksen, Poul Møller, Ninn-Hansen, Poul Sørensen og Skræppenborg-Nielsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om anvendelse af ubenyttede gaveydelse i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram.

(Lovforslag nr. 10. Anden behandling findes i tidenden sp. 1310).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 119 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1961.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1316).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sagen sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslaget til folketingsbeslutning

vedtoges enstemmigt med 132 stemmer.

Formanden: Der vil nu blive givet folketingets ombudsmand meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om hovedlandeveje.

(Lovforslaget (nr. 52) findes i tillæg A. sp. 365, fremsættelsen i tidenden sp. 1232).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om bestyrelsen af de offentlige veje.

(Lovforslaget (nr. 53) findes i tillæg A. sp. 389, fremsættelsen i tidenden sp. 1241).

Lovforslagene sattes til forhandling.